

การพัฒนาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิตสาขาการวิจัยทางศิลปกรรมศาสตร์

The development in Fine and Applied Arts Research Program.

วุฒิพงษ์ ไรจน์เชษมศรี*

บทคัดย่อ

ในงานวิจัยฉบับนี้เป็นการศึกษา ประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการดำเนินการในวงรอบปี พ.ศ. 2553 – 2557 ของหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิตสาขาการวิจัยทางศิลปกรรมศาสตร์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อพัฒนาให้มีคุณภาพความทันสมัยสอดคล้องกับสภาพสังคมปัจจุบัน การดำเนินการเก็บข้อมูลโดยการกำหนดกลุ่มประชากรเป็น 4 กลุ่มคือ นิสิตปัจจุบัน คิษย์เก่า ผู้ใช้บัณฑิต และอาจารย์ประจำหลักสูตร ประยุกต์ใช้การประเมินแบบ CIPP ในการประเมินหลักสูตร เก็บข้อมูลด้วยวิธี ออกแบบสอบถาม การสัมภาษณ์ การประชุม การทำ SWOT ANALYSIS การBenchmarking แล้วจึงนำข้อมูล ข้อมูลด้านต่างๆ วิเคราะห์ร่วมกัน ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ปรัชญา วัตถุประสงค์ สาระของหลักสูตรมีความ สอดคล้องกับ กรอบมาตรฐานคุณวุฒิการศึกษา (TQF) และสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 หลักสูตรเริ่มเปิดในปี การศึกษา 2553 เป็นต้นมา อาจารย์ประจำหลักสูตรมีคุณสมบัติเป็นไปตามเกณฑ์ มาตรฐานหลักสูตร มีนิสิตทั้งหมด 31 คน สำเร็จการศึกษา 6 คน ประสิทธิภาพและประสิทธิผลการดำเนินงาน ของหลักสูตร นิสิตมีความพึงพอใจต่อคุณภาพหลักสูตรอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.48) ความพึงพอใจของ บัณฑิตต่อคุณภาพหลักสูตรอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.45) ความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิตต่อคุณภาพของ บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากหลักสูตรอยู่ในระดับระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.52) เมื่อนำผลการสำรวจมา วิเคราะห์ ร่วมกับการทำ SWOT ANALYSIS ร่วมกับอาจารย์ประจำหลักสูตร และการทำ Benchmarking เพื่อ ศึกษาเทียบเคียงสาระสำคัญของหลักสูตรการวิจัยทางศิลปกรรมศาสตร์กับหลักสูตรในสาขาวิชาเดียวกันหรือ ใกล้เคียงกันกับสถาบันการศึกษาอื่นๆ จึงสามารถสรุปแนวทางในการพัฒนาหลักสูตร ดังนี้ ควรมีการปรับชื่อ หลักสูตรเป็นสาขาวิจัยและสร้างสรรค์ทางศิลปกรรมศาสตร์ เพื่อให้เข้าใจผู้เรียนสามารถสำเร็จการศึกษาได้ด้วย งานวิจัยหรืองานสร้างสรรค์ก็ได้ เพิ่มแผนการศึกษาปรับโครงสร้างหน่วยกิตให้เหมาะสม การเตรียมพร้อมในการ กำหนดผู้สอนผู้รับผิดชอบรายวิชา มีการทบทวนคุณสมบัติของผู้ที่จะเข้าศึกษาต่อในหลักสูตร และมีกิจกรรม เตรียมความพร้อมให้กับผู้เรียนก่อนเข้าศึกษา หลักสูตรควรพัฒนาการดำเนินงานตามกระบวนการ PDCA และ ระบบการประกันคุณภาพ มีแผนพัฒนาอาจารย์ มีมาตรการในการกำกับดูแลให้นิสิต พัฒนาระบบสารสนเทศ เพื่อการสืบค้นระบบฐานข้อมูลหลักสูตร รวมถึงการสร้างเครือข่ายทางวิชาการกับองค์กรภายนอก

ABSTRACT

This research was studied to evaluate the effectiveness and efficiency of operations in during the academic years of 2010 – 2014 the PhD research of Fine Arts program, Faculty of Fine and Applied Arts, Mahasarakham University, Thailand. This study aims at developing to improved quality in accordance with current social conditions. The Data collection was determined from the population into 4 groups: current

คำสำคัญ : การประเมินหลักสูตร การพัฒนาหลักสูตรหลัก สูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิตสาขาการวิจัยทางศิลปกรรมศาสตร์

* อาจารย์, คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

students, alumni, the commander of the Graduate and the course instructors. The research tools included applied from the CIPP evaluation model to evaluate the curriculum, the data collected by questionnaires, the interviews; the meetings, the SWOT analysis, and the processing of Benchmarking were analyzed.

The finding concluded that the philosophy, the objective, and the content of this course were consistence with the Education Qualifications Framework (TQF) and in accordance with the National Social and Economic Development Plan No. 11. The Courses was opened in the academic year 2010. The instructors have qualified according to the criteria. All of 31 students graduated six people. The efficiency and effectiveness of the implementation of the curriculum found that the students are satisfied with the quality of courses in high level (mean = 4.48). Graduate satisfaction on the quality of courses in high level (mean = 4.45). Satisfaction of the commander of graduates, the quality of graduates who graduated from the course at the highest level (mean = 4.52). When the survey results were analyzed with the SWOT ANALYSIS, instructors of course, and doing of the Benchmarking, to study correlate research in the field of fine arts courses with the same or similar to other institutions.

Thus, it can be concluded that curriculum development should be adjusted as a Research and Creative Arts and to understand the students to graduate with a research or creative work time. Should be adding the appropriate plan study and restructuring credits, readiness to determine the instructor / course responsible, to review the qualifications of those who will enroll in the course, and has preparatory activities for the students before admission. The course should develop the operation process follow the PDCA process and Quality Assurance System. It also has Staff Development Plan and Regulatory measures for students who can develop an information system, to search course database systems, and including the creation of academic networks with another organizations.

Keywords: Curriculum Evaluation, Development Course, Doctor of Philosophy Program in Research Fine and Applied Arts.

ภูมิหลัง

หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการวิจัยทางศิลปกรรมศาสตร์ ได้ดำเนินการครบรอบ 4 ปีอันเป็นวงรอบที่หลักสูตรจะต้องดำเนินการปรับปรุง จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการทำวิจัย รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินการหลักสูตรในวงรอบที่ผ่านมา เพื่อวิเคราะห์ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการบริหารจัดการหลักสูตรในภาพรวม และนำผลการวิเคราะห์มาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนา การจัดการศึกษาของหลักสูตรการวิจัยทางศิลปกรรมศาสตร์ เป็นไปอย่างมีคุณภาพและตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษามีความจำเป็นต้องพัฒนาหลักสูตรเชิงรุกที่มีศักยภาพในการผลิตบุคลากรด้านการศึกษาทางศิลปกรรมศาสตร์

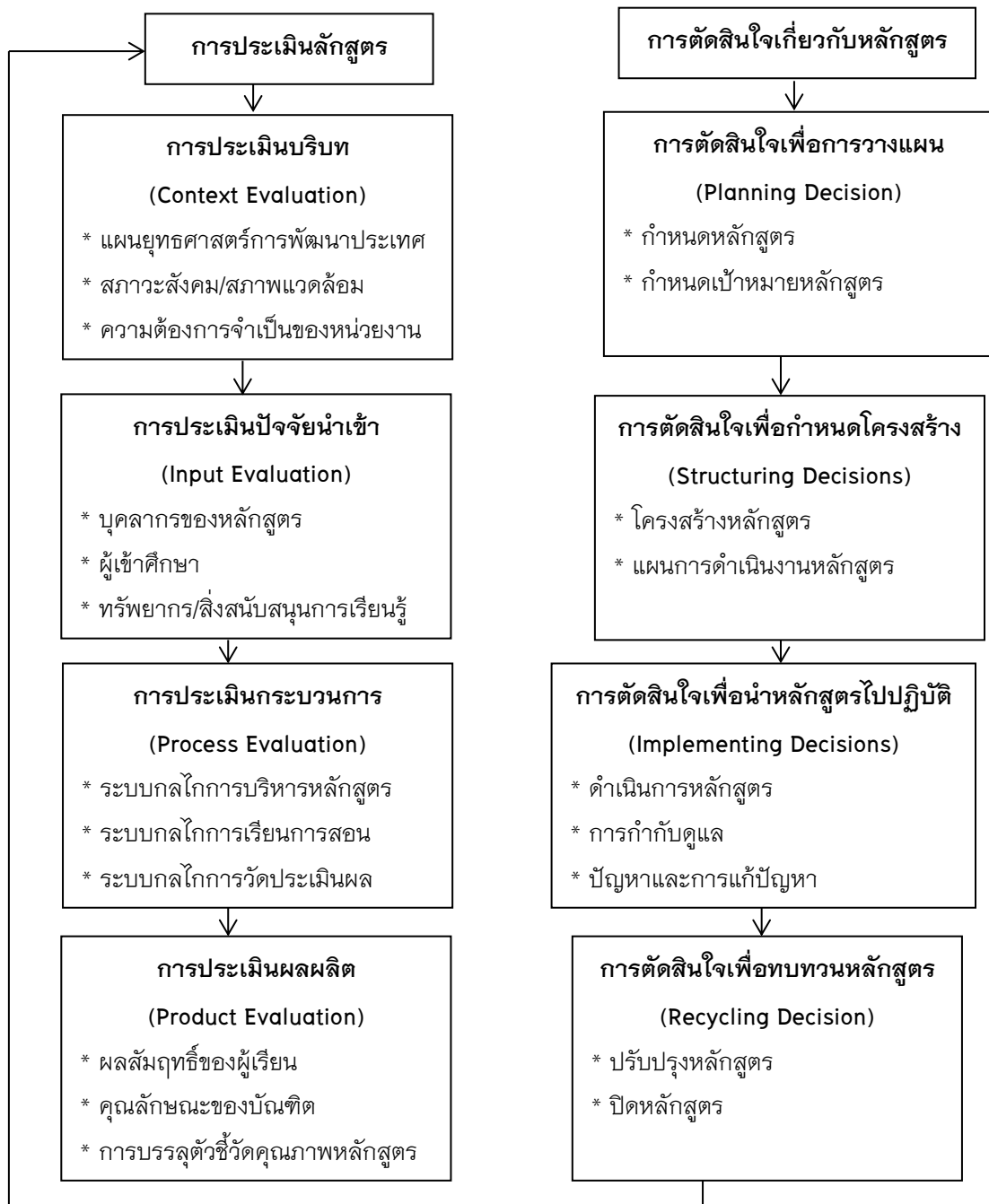
ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษา ประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ประเมินผลการดำเนินการหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการวิจัยทางศิลปกรรมศาสตร์ในวงรอบปีการศึกษา 2553 – 2557

2. เพื่อศึกษาแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการวิจัยทางศิลปกรรมศาสตร์ในวงรอบปีการศึกษา 2553 – 2557

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การประเมินผลโครงการนั้นมีแนวคิดและโมเดลหลายอย่าง แต่ในที่นี้ใคร่ขอเสนอแนวคิดและโมเดลการประเมินแบบชิป หรือ “CIPP Model” ของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam) เพราะเป็นโมเดลที่ได้รับการยอมรับกันทั่วไปในปัจจุบัน (เขาวีระรังษัยกุล วิบูลย์ศรี. 2542 : 27) ผู้วิจัยจึงนำแนวคิดดังกล่าวมาประยุกต์ใช้เพื่อประเมินหลักสูตร

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยฉบับนี้เป็นงานวิจัยโดยอาศัยกรอบแนวคิดเชิงระบบบูรณาการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ นำข้อมูลต่างมาวิเคราะห์ร่วมกันเพื่อพัฒนาหลักสูตร

ในการศึกษาสัมฤทธิ์ผลของหลักสูตร ผู้วิจัยดำเนินการโดยเลือกประชากรที่มีความสัมพันธ์กับการดำเนินงานของหลักสูตร ซึ่งได้มาจากการ โดยเลือกแบบเจาะจง โดยจำแนกกลุ่มประชากรออกเป็น 4 กลุ่ม คือ อาจารย์ประจำหลักสูตร นิสิต บัณฑิตและผู้ใช้บัณฑิต เก็บข้อมูลโดยใช้แบบประเมินความพึงพอใจ ประเด็น วัตถุประสงค์ของหลักสูตร การพัฒนาผลการเรียนรู้ของนิสิต คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหลักสูตร รูปแบบของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า ตามแบบ Likert's Scale และแปลข้อมูลโดยใช้วิธีหาค่าเฉลี่ย (Mean) ในส่วนของอาจารย์ประจำหลักสูตร ได้มีการจัดประชุมเพื่อร่วมกันจัดทำ วิเคราะห์ SWOT ANALYSIS เพื่อวิเคราะห์ สถานการณ์ สภาพแวดล้อมอันเป็นจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคของการดำเนินการ หลักสูตร และ Benchmarking ศึกษาเทียบเคียงสาระสำคัญของหลักสูตรการวิจัยทางศิลปกรรมศาสตร์กับหลักสูตรในสาขาวิชาเดียวกันหรือใกล้เคียงกันกับสถาบันการศึกษาอื่นๆ นำข้อมูลจากการศึกษาทั้งหมด มาวิเคราะห์ร่วมกันเพื่อกำหนดแนวทางในการพัฒนาหลักสูตร

สรุปผลการวิจัย

ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของหลักสูตร

1. การประเมินบริบท ปรัชญา วัตถุประสงค์ สาระของหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการวิจัยทางศิลปกรรมศาสตร์ เป็นการกำหนดขึ้นภายใต้กรอบมาตรฐานคุณวุฒิการศึกษา (TQF) โดยอ้างอิงสาระต่างๆ จากมคอ.1 ที่จัดทำโดยสำนักงานการอุดมศึกษา ปรัชญาของหลักสูตร เมื่อนำปรัชญา วัตถุประสงค์ มาเปรียบเทียบกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 ที่เน้นในการสร้างภูมิคุ้มกันประเทศ และสร้างนักวิชาการงานวิจัย งานสร้างสรรค์ เน้นนำความคิดสร้างสรรค์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ทรัพย์สินทางปัญญา วิจัยและพัฒนาต่อยอด ถ่ายทอด และประยุกต์ใช้ประโยชน์ทั้งเชิงพาณิชย์ สังคมและชุมชน เพื่อส่งเสริม ผลักดันเมืองสร้างสรรค์และเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ด้วยองค์ความรู้และนวัตกรรมต่างๆ สร้างมูลค่าเพิ่มให้กับภาคการผลิต มีคุณภาพและยั่งยืน จากผลการประเมินความคิดเห็นของบัณฑิตต่อวัตถุประสงค์ของหลักสูตรสรุปผลดังนี้

ตาราง 1 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าเฉลี่ย ความคิดเห็นต่อวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

ประเด็นในการประเมิน	\bar{X}	SD	ระดับ
1. ปรัชญาและวัตถุประสงค์ของหลักสูตรมีความเหมาะสมทันสมัย	4.33	0.51	มาก
2. การผลิตบัณฑิตของหลักสูตรตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน	4.33	0.81	มาก
3. แผนการศึกษาในหลักสูตร สามารถพัฒนาศักยภาพความรู้ของท่าน	4.67	0.51	มากที่สุด
4. ท่านได้ใช้ทักษะ ความรู้ที่ได้จากการศึกษาในหลักสูตรในการประกอบวิชาชีพ	4.67	0.51	มากที่สุด
รวม	4.50	0.58	มากที่สุด

จากตาราง ด้านความคิดเห็นต่อวัตถุประสงค์ของหลักสูตร โดยภาพรวม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม มีความคิดเห็น อยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.50) เมื่อพิจารณารายประเด็น พบว่า ประเด็นที่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด มี 2 ประเด็น คือ แผนการศึกษาในหลักสูตร สามารถพัฒนา ศักยภาพความรู้ของท่าน และท่านได้ใช้ทักษะ ความรู้ที่ได้จากการศึกษาในหลักสูตรในการประกอบวิชาชีพ (ค่าเฉลี่ย = 4.67) รองลงมาคือ ปรัชญาและวัตถุประสงค์ของหลักสูตรมีความเหมาะสมทันสมัย และการผลิตบัณฑิตของหลักสูตร ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน (ค่าเฉลี่ย = 4.33)

2. การประเมินปัจจัยนำเข้า

บุคลากรของหลักสูตร อาจารย์ประจำหลักสูตร 5 คน อาจารย์ผู้สอน อาจารย์ที่ปรึกษา วิทยานิพนธ์ และอาจารย์ผู้สอบวิทยานิพนธ์ คุณวุฒิคุณสมบัตินั้นไปตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตร และสอดคล้องกับตัวบ่งชี้มาตรฐานการประกันคุณภาพระดับหลักสูตร จากผลการประเมินความคิดเห็น ความพึงพอใจของนิสิตและบัณฑิตต่อคุณลักษณะของอาจารย์ อยู่ในระดับดีมากที่สุด

ผู้เข้าศึกษา คุณลักษณะแรกเข้าของผู้เรียนส่วนใหญ่จะจบจากหลักสูตรศิลปกรรมศาสตร์ ที่เป็นสายปฏิบัติการจบการศึกษาด้วยโครงการผลงานสร้างสรรค์ ผลงานของนิสิตหลายๆ คนได้รับการยอมรับในระดับชาติหรือนานาชาติ มีการส่งเสริมประสบการณ์จากการทำงานทางสาขาวิชาของตนเอง แต่เนื่องจาก ประสบการณ์และความเข้าใจในการวิจัยมีน้อยผู้เรียนอาจจะไม่เข้าใจบางอย่างในการเรียนรู้ ระเบียบวิธีวิจัย รวมถึงวิชาพื้นฐานอื่นๆ ที่จะนำมาเป็นความรู้พื้นฐานเพื่อการทำวิทยานิพนธ์ในระดับปริญญาเอก

สิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ สถานที่ที่ใช้จัดการเรียนการสอน คือ อาคารเรียนรวม คณะศิลปกรรมศาสตร์ห้อง FA 106 (ห้องบัณฑิตวิทยาการ) ซึ่งหลักสูตรได้มีการจัดสรรงบประมาณเงินรายได้ในการจัดซื้อ เพื่อให้ มีสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ที่เพียงพอแก่นิสิตในหลักสูตรจากผลการประเมินความคิดเห็นความพึงพอใจของนิสิตและบัณฑิตต่อสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ อยู่ในระดับดีมาก

3. การประเมินกระบวนการ

การประเมินประสิทธิภาพ ระบบกลไกบริหารหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การวัดประเมินผล ระบบในการพัฒนาหัวข้อวิทยานิพนธ์ และระบบอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการ รวมถึงการช่วยเหลือ กำกับ ดูแลงาน วิทยานิพนธ์ของนิสิตเพื่อสำเร็จการศึกษาซึ่งสรุปผลได้ดังนี้

ตารางที่ 2 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าเฉลี่ย ความคิดเห็นนิสิตที่มีต่อคุณภาพหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยทางศิลปกรรมศาสตร์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

คุณภาพหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยทางศิลปกรรมศาสตร์	\bar{x}	SD	ระดับ
1. ด้านวัตถุประสงค์ของหลักสูตร	4.27	0.66	มาก
2. ด้านลำดับความสำคัญของรายวิชาต่อการพัฒนาความรู้ของนิสิต	4.56	0.61	มากที่สุด
3. ด้านคุณลักษณะอาจารย์	4.53	0.56	มากที่สุด
4. ด้านการสอน	4.57	0.48	มากที่สุด
5. ด้านการประเมินผล	4.58	0.47	มากที่สุด
6. ด้านทรัพยากร สิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ของหลักสูตร	4.06	0.63	มาก
7. ด้านผลสัมฤทธิ์ของการพัฒนาผู้เรียนตามคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์	4.76	0.40	มากที่สุด
รวม	4.48	0.54	มาก

จากตาราง ผลสรุปได้ว่าความคิดเห็นของนิสิตที่มีต่อคุณภาพหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยทางศิลปกรรมศาสตร์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.48) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินการในหลักสูตรเพื่อพัฒนาผู้เรียนตามคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ (ค่าเฉลี่ย = 4.76) รองลงมาคือ ด้านการประเมินผล (ค่าเฉลี่ย = 4.58) ซึ่งจะพิจารณาจาก ข้อ 2) ด้านลำดับความสำคัญของรายวิชาต่อการพัฒนาความรู้ของนิสิต 4) ด้านการสอน และ 5) การประเมินผล (ค่าเฉลี่ย = 4.57) และด้านการสอน (ค่าเฉลี่ย = 4.57)

1.4 การประเมินผลผลิต

ในงานวิจัยฉบับนี้การสำรวจความคิดเห็นความคิดเห็นของผู้ใช้บัณฑิตต่อคุณภาพของบัณฑิตเป็นตัวชี้วัดในการบ่งบอกถึงประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการดำเนินงานหลักสูตร ซึ่งสรุปผลได้ดังนี้

ตาราง 3 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นต่อคุณลักษณะบัณฑิตที่สำเร็จจากหลักสูตรฯ

ประเด็นในการประเมิน	\bar{x}	SD	ระดับ
ด้านคุณธรรมจริยธรรม	4.16	0.63	มาก
1.1 บัณฑิตมีวินัย ตรงเวลา และมีความรับผิดชอบสูงทั้ง ต่อตนเอง วิชาชีพและสังคม	4.33	0.51	มาก
1.2 บัณฑิตแสดงความซื่อสัตย์สุจริตอย่างสม่ำเสมอปฏิบัติ หน้าที่ด้วย คุณธรรมและจริยธรรม	4.16	0.75	มาก
1.3 บัณฑิตมีเคารพในระเบียบและกฎเกณฑ์ขององค์กร และสังคม	4.00	0.63	มาก
ด้านความรู้	4.49	0.62	มาก
2.1 บัณฑิตมีความเข้าใจ และวิเคราะห์หลักการและทฤษฎี ด้านการวิจัยศิลปกรรมศาสตร์	4.66	0.51	มาก
2.2 บัณฑิตสามารถนำหลักการและทฤษฎีไปประยุกต์กับ งานต่างๆ ได้ และสร้างองค์ความรู้ใหม่ในวิทยานิพนธ์	4.50	0.54	มาก
2.3 บัณฑิตมีความเข้าใจ และวิเคราะห์หลักการของ ศาสตร์อื่นที่เกี่ยวข้องและนำมาใช้เป็นพื้นฐานของการวิจัย ศิลปกรรมศาสตร์	4.33	0.81	มาก
ด้านทักษะทางปัญญา	4.66	0.62	มากที่สุด
3.1 บัณฑิตมีความสามารถในการวิเคราะห์สถานการณ์ โดยใช้หลักการที่ได้เรียนมา ตลอดจนสามารถนำความรู้ไป ประยุกต์ในสถานการณ์จริงได้	4.66	0.51	มากที่สุด
3.2 บัณฑิตสามารถแก้ปัญหาทางการวิจัยศิลปกรรม ศาสตร์ได้โดยนำหลักการ ระเบียบวิธีและวิธีวิทยา มา อ้างอิงได้อย่างเหมาะสม	4.50	0.54	มากที่สุด
3.3 บัณฑิตมีความใฝ่หาความรู้	4.83	0.81	มากที่สุด
ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างตัวบุคคลและ ความรับผิดชอบ	4.77	0.48	มากที่สุด
4.1 บัณฑิตสามารถทำงานกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี มีความ รับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย	4.67	0.51	มากที่สุด
4.2 บัณฑิตสามารถปรับตัวเข้ากับสถานการณ์และ วัฒนธรรมองค์กรที่ไปปฏิบัติงานได้เป็นอย่างดี	4.83	0.54	มากที่สุด

ตาราง 3 (ต่อ)

ประเด็นในการประเมิน	SD	\bar{x}	ระดับ
4.3 บัณฑิตมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ร่วมงานในองค์กรและกับบุคคลทั่วไป มีภาวะผู้นำ	4.83	0.40	มากที่สุด
5. ด้านทักษะในการวิเคราะห์ การสื่อสาร และเทคโนโลยีสารสนเทศ	4.38	0.52	มาก
5.1 บัณฑิตมีทักษะการใช้ภาษาไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ	4.50	0.54	มากที่สุด
5.2 บัณฑิตสามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเก็บรวบรวมข้อมูล และการนำเสนอ	4.33	0.51	มาก
5.3 บัณฑิตสามารถใช้ความรู้ทางคณิตศาสตร์และสถิติในการวิเคราะห์และนำเสนอ ใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารได้	4.33	0.51	มาก
5.4 ความพึงพอใจในคุณลักษณะบัณฑิตของหลักสูตร	4.66	0.51	มากที่สุด
รวม	4.52	0.56	มากที่สุด

จากตาราง 3 โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.52) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างตัวบุคคลและความรับผิดชอบ (ค่าเฉลี่ย = 4.77) รองลงมาด้านทักษะทางปัญญา (ค่าเฉลี่ย = 4.66) ด้านความรู้ (ค่าเฉลี่ย = 4.49) ด้านทักษะในการวิเคราะห์ การสื่อสาร และเทคโนโลยีสารสนเทศ (ค่าเฉลี่ย = 4.38) และด้านคุณธรรมจริยธรรม (ค่าเฉลี่ย = 4.16)

ผลการเปรียบเทียบสาระหลักสูตร (Benchmarking)

จากการที่ผู้วิจัยได้ทำ Benchmarking หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการวิจัยทางศิลปกรรมศาสตร์กับหลักสูตรระดับดุษฎีบัณฑิตของสถาบันต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศิลปวัฒนธรรม 3 หลักสูตร พบว่าวัตถุประสงค์ของแต่ละหลักสูตรที่ตั้งไว้เน้นหนักไปที่การให้ผู้เรียนมีความมุ่งมั่นในความรู้ มีความชำนาญเฉพาะศาสตร์ในสาขาวิชาของตนเอง ทักษะทางปัญญา ความสามารถในการแสวงหาความรู้ การจัดระเบียบความคิด การบูรณาการความรู้ ประยุกต์ความรู้ ทักษะการวิเคราะห์ สังเคราะห์ เพื่อการสร้างองค์ความรู้ใหม่ด้วยการวิจัย ทั้งการวิจัยพื้นฐานและวิจัยประยุกต์ รวมถึงมีจรรยาบรรณวิชาชีพ โดยกำหนดระบบการศึกษาของทุกหลักสูตร จะกำหนดเป็นระบบทวิภาคแผนการศึกษาแผนแบบ 1.1 ทำวิทยานิพนธ์ และแบบ 2 คือให้นิสิตต้องมีการเรียนรายวิชาอื่นๆ นอกเหนือจากการทำวิทยานิพนธ์เพื่อให้ความรู้ของนิสิตเพียงพอที่จะทำวิทยานิพนธ์ แต่ละสูตรจะมีการแบ่งกลุ่มของรายวิชาออกเป็นหมวดวิชา แผนแบบ 1.1 หลักสูตรกำหนดให้ลงทะเบียนในหมวดวิทยานิพนธ์หรือดุษฎีนิพนธ์ 48 หน่วยกิต กรณีแผนแบบ 2 จะเห็นได้ว่ามีการแบ่งย่อยหมวดรายวิชา คือหมวดวิชาแกน หมวดวิชาบังคับ หมวดวิชาเลือก เมื่อวิเคราะห์จากโครงสร้างหน่วยกิตของหลักสูตรแล้ว การเปิดแผนแบบ 2 หลักสูตรจะไม่เพิ่มจำนวนหน่วยกิตของการทำวิทยานิพนธ์ แต่จะเน้นหนักไปที่รายวิชาที่ผู้เรียนจะต้องเรียนรู้เป็นสำคัญ โดยเฉพาะหลักสูตรที่ขึ้นกับสาขาวิชาชีพ

วิเคราะห์ SWOT ANALYSIS หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิตสาขาการวิจัยทางศิลปกรรมศาสตร์

จากการประชุมสัมมนาอาจารย์ประจำหลักสูตรได้สรุปประเด็นสภาพแวดล้อมของการดำเนินการหลักสูตรดังนี้

จุดแข็ง	จุดอ่อน
1. ความรู้ความสามารถ ทางด้านศิลปวัฒนธรรมของนิสิต 2. กระบวนการพัฒนานิสิต 3. คุณวุฒิ คุณสมบัติของอาจารย์ประจำหลักสูตร 4. ความเชี่ยวชาญและมีประสบการณ์ด้านวิจัยและงานสร้างสรรค์ของอาจารย์ 5. การกำกับดูแล คุณภาพผลงานวิทยานิพนธ์ 6. คุณภาพดุษฎีบัณฑิตเป็นที่ยอมรับในสังคม	1. ความรู้ความสามารถ ทางด้านการวิจัยของนิสิต 2. ความรู้ทักษะ ทางด้านภาษาอังกฤษของนิสิต 3. จำนวนอาจารย์ระดับบัณฑิตศึกษา 4. คุณสมบัติผู้สอนในบางรายวิชา 5. การเปิดรับผู้เข้าศึกษาต่อในแบบ 1.1 แบบเดียว 6. แผนการประชาสัมพันธ์ การแนะแนวหลักสูตร 7. ประสิทธิภาพการดำเนินงานตามกระบวนการ PDCA 8. มาตรการกำกับให้นิสิตสำเร็จการศึกษาตามห้วงเวลาที่หลักสูตรกำหนด
โอกาส	อุปสรรค
1. นโยบายการศึกษากำหนดอาจารย์ต้องพัฒนาตนเองด้านคุณวุฒิ 2. ข้อกำหนดในเกณฑ์ประกันคุณภาพระดับหลักสูตร อาจารย์จะต้องมีคุณวุฒิตรงสาขาวิชาหรือสัมพันธ์กัน 3. หลักสูตรระดับปริญญาเอกสาขาศิลปะ มี 4 หลักสูตรในประเทศไทย 2 หลักสูตรในภาคอีสาน 4. ทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่เป็นปัจจัยเกื้อหนุนในการทำวิจัย 5. การส่งเสริม สนับสนุน งานสร้างสรรค์เชิงวิชาการ	1. จำนวนหลักสูตรระดับปริญญาเอกสาขาศิลปะที่จะเพิ่มขึ้นในอนาคต 2. สภาพเศรษฐกิจที่ผันผวน ภัยหารายได้ภาคครัวเรือน 3. เกณฑ์ประกันคุณภาพบางประเด็นไม่สอดคล้องกับลักษณะเฉพาะของสาขาวิชา 4. ทักษะ ทักษะ ความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับการวิจัยทางศิลปกรรม

สรุปแนวทางในการพัฒนาหลักสูตร

1) หลักสูตรควรมีการปรับเปลี่ยนแผนการศึกษา แบบ 2.1 และการปรับโครงสร้างหน่วยกิตให้เหมาะสม เปิดรายวิชาให้มีการเรียนเพื่อปรับพื้นฐาน ความรู้ ความเข้าใจในวิทยาการการวิจัย รวมถึงวิชาพื้นฐานอื่นๆ ที่จะนำมาเป็นความรู้พื้นฐานเพื่อการทำวิทยานิพนธ์ในระดับปริญญาเอก มีการเตรียมพร้อมในการกำหนดผู้สอน/ผู้รับผิดชอบรายวิชาหรือการเชิญผู้เชี่ยวชาญภายนอกที่มีความรู้ความสามารถตรงกับรายวิชา

2) มีการทบทวนคุณสมบัติของผู้ที่จะเข้าศึกษาต่อในหลักสูตร และมีกิจกรรมเตรียมความพร้อมให้กับผู้เรียนเพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมทางด้านความรู้ ความเข้าใจในการเรียนของหลักสูตรความรู้พื้นฐานของผู้เรียนเพื่อนำข้อมูลไปเป็นกรอบแนวคิดในการเปิดรายวิชาที่มีความสำคัญต่อหัวข้อเรื่องวิทยานิพนธ์ของผู้เรียน

3) หลักสูตรต้องมีแผนพัฒนาที่ชัดเจนเพื่อให้อาจารย์ ผลิตเอกสารประกอบการสอน เอกสารคำสอน การผลิตตำราเรียน หนังสือทางวิชาการ การตีพิมพ์ผลงานวิชาการในฐานข้อมูลระดับนานาชาติและเสนอผลงานวิจัยทั้งในและต่างประเทศ

4) หลักสูตรควรมีมาตรการเพิ่มเติมในการกำกับดูแลให้นิสิตดำเนินการวิทยานิพนธ์ และสำเร็จการศึกษาภายในระยะเวลาที่กำหนดของหลักสูตร

5) หลักสูตรจะต้องพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการสืบค้นระบบฐานข้อมูลงานวิจัย ฐานข้อมูลการตีพิมพ์ เผยแพร่ผลงานวิจัย งานทะเบียนนิสิต งานจัดการความรู้ รวมถึงงานอื่นๆ เพื่อการประชาสัมพันธ์ ข่าวสาร เพื่อให้สาธารณชนได้รับทราบ

อภิปรายผลการวิจัย

สาระของหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการวิจัยทางศิลปกรรมศาสตร์ เป็นการกำหนดขึ้นภายใต้กรอบมาตรฐานคุณวุฒิการศึกษา (TQF) มีการดำเนินการตามกรอบการประกันคุณภาพการศึกษา ระดับหลักสูตร สอดคล้องกับแนวคิดทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 มีกิจกรรมในการพัฒนาประสบการณ์ของนิสิต ปฏิบัติการวิจัยภาคสนาม โดยการให้ลงปฏิบัติงานในสถานการณ์จริง โดยมีคณาจารย์เป็นผู้คอยให้คำแนะนำ โดยออกแบบกิจกรรมที่ช่วยให้นิสิตแต่ละคนมี รั้วความรู้ในลักษณะสหวิทยาการ ทักษะอาชีพ ทักษะการเรียนรู้และสร้างนวัตกรรมใหม่ และทักษะด้านสารสนเทศ สื่อเทคโนโลยี เน้นที่องค์ความรู้ ทักษะ ความเชี่ยวชาญและสมรรถนะที่เกิดกับตัวผู้เรียน สามารถประเมินความก้าวหน้าการเรียนรู้ ของตนเองได้

การประเมินแบบ CIPP เป็นการประเมินที่ครอบคลุมองค์ประกอบของระบบทั้งหมดของหลักสูตรซึ่ง สอดคล้องกับกรอบแนวคิดการดำเนินการปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิตของหลักสูตรตามกรอบ มาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา ผลที่ได้จากการประเมินจึงสามารถอธิบายการดำเนินการของหลักสูตรได้ อย่างครอบคลุม

ในการจัดทำ Benchmarking ผู้วิจัยพบว่า แต่ละหลักสูตร มีการกำหนดเนื้อหาแบบการศึกษาเพื่อความ ลุ่มลึก ในองค์ความรู้ของศาสตร์สาขาวิชานั้นหรือเป็นแบบสหวิทยาการเพื่อต่อยอดองค์ความรู้ของ สาขาวิชาทำให้เปรียบเทียบสาระสำคัญบางประการไม่สามารถกระทำได้โดยตรง ผลที่ได้จากการดำเนินการ ของหลักสูตร จะยังไม่สามารถเปรียบเทียบและวิเคราะห์ผลได้อย่างครอบคลุมทุกเนื้อหา โดยเฉพาะการ ดำเนินการในส่วนที่เป็นกิจกรรมภายในเป็นความลับเฉพาะขององค์กร แต่ข้อมูลที่ได้เพียงพอที่จะชี้ให้เห็นถึง หลักการ แนวคิด กระบวนการของแต่ละหลักสูตรเพื่อนามาเป็นกรอบแนวคิด หรือนวัตกรรมเพื่อการพัฒนา หลักสูตรได้

การตั้งแผนการศึกษาแบบ 1.1 แบบเดียวมีข้อดีคือเป็นระบบที่เหมาะสมกับสภาพการทำงานใน ชีวิตประจำวันของผู้เรียน เพราะผู้ที่เข้าเรียนทั้งหมดนั้นประกอบอาชีพหลักเป็นครู อาจารย์ หรือรับราชการ ตามหน่วยงานต่างๆ ซึ่งไม่สามารถลาเรียนแบบเต็มเวลาได้ทำให้ยากแก่การจะต้องแบ่งเวลามาเข้าห้องเรียน ในทุกสัปดาห์

ข้อเสียก็คือ เหมาะสำหรับผู้เรียนที่มีประสบการณ์ในการทำวิจัยทั้งในระดับปริญญาโทและงานวิจัย หลังจากจบปริญญาโทมาแล้ว ซึ่งหากพิจารณาลักษณะเฉพาะทางสาขาวิชาจะพบว่าผู้เรียนส่วนใหญ่จะจบ จากหลักสูตรศิลปกรรมศาสตร์ ที่เป็นสายปฏิบัติการจบการศึกษาด้วยโครงการผลงานสร้างสรรค์มิใช่การ ทำวิจัย ซึ่งผู้เรียนอาจจะอ่อนประสบการณ์ ในด้านระเบียบวิธีวิจัย รวมถึงวิชาพื้นฐานอื่นๆ ที่จะนำมาเป็น ความรู้พื้นฐานเพื่อการทำวิทยานิพนธ์ในระดับปริญญาเอก

ข้อเสนอแนะ

1. การจะพัฒนาหลักสูตรนอกจากการนำผลการดำเนินการในรอบการใช้หลักสูตรที่ผ่านมา คือ โครงสร้างและเนื้อหาสาระของหลักสูตรกับรายวิชา การบริหารหลักสูตร ปัจจัยนำเข้า กระบวนการของหลักสูตร การบริหารหลักสูตร และผลลัพธ์ของหลักสูตร เพื่อวิเคราะห์ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการบริหารจัดการหลักสูตรในภาพรวมแล้ว ในการวิจัยยังต้องนำเกณฑ์คุณภาพ ข้อกำหนดต่างๆ ที่กำหนดในกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา และงานประกันคุณภาพการศึกษาซึ่งถือเป็นตัวกำกับหลักในการดำเนินการหลักสูตร

2. ควรนำแนวคิดทางการบริหารจัดการองค์การสมัยใหม่ เช่น การทำ Benchmarking กับหลักสูตรที่เหมือนกันหรือใกล้เคียงกันที่เปิดสอนในสถาบันอื่นๆ รวมถึงการวิเคราะห์สถานการณ์ภายในและภายนอกหลักสูตร ด้วย SWOT Analysis เข้ามาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสม ในการในการวิเคราะห์เพื่อนำผลมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนา การจัดการศึกษาของหลักสูตรการวิจัยทางศิลปกรรมศาสตร์ เพื่อพัฒนาหลักสูตรเชิงรุกที่มีศักยภาพต่อไป

3. ในการดำเนินการเก็บข้อมูล ด้วยวิธีการแจกแบบสอบถามหรือแบบประเมินความพึงพอใจ ผู้วิจัยจะต้องให้ความสำคัญกับการติดตามผล โดยเฉพาะกลับกลุ่มผู้ใช้บัณฑิตซึ่งเป็นกลุ่มผู้บริหารสถาบัน หัวหน้าองค์กรทางราชการ ทำให้อาจจะไม่มีเวลาในการตอบแบบสอบถาม

เอกสารอ้างอิง

เยาวดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี. (2542). การประเมินโครงการแนวคิดและการปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย